

Fritillaria meleagris

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Fritillaria* is afkomstig van het Latijnse woord *fritillus*, wat 'dobbelsbeker' of 'beker' betekent. Dit verwijst naar de vorm van de bloem en, nog belangrijker, naar het vaak geblokte of geschaakte patroon dat doet denken aan een dobbelbord of een beker om dobbelstenen in te gooien. De soortnaam *meleagris* komt van het Griekse woord voor 'parelhoen', wat slaat op de gevlekte verschijning van de bloemen die lijkt op het verenkleed van de vogel. De Nederlandse naam is kievitsbloem of wilde kievitsbloem, eveneens verwijzend naar de gelijkenis met het ei van de kievit.

Taxonomie

- Rijk: *Plantae*
- Orde: *Liliales*
- Familie: *Liliaceae*
- Geslacht: *Fritillaria*
- Soort: *Fritillaria meleagris*

Synoniemen

Fritillaria meleagris heeft een aantal heterotypische synoniemen. Enkele hiervan zijn *Fritillaria contorta* Baker, *Fritillaria lutea* Rchb., *Fritillaria major* Baker, *Fritillaria pallida* Salisb., en *Fritillaria praecox* K.Koch. Ook zijn er diverse variëteiten die soms als synoniemen werden beschouwd, zoals *Fritillaria tessellata* var. *alba* Gray.

Foto: Harrie de Vries

Variëteiten en cultivars

Fritillaria meleagris is vooral bekend om zijn natuurlijke variatie in kleur, variërend van paars tot wit, wat geleid heeft tot de ontwikkeling van diverse cultivars. Hoewel de wilde vorm vaak in mengsels verkocht wordt ('Species Meleagris Mixed'), zijn er specifieke selecties:

- 'Alba' (zuiver witte bloemen zonder dambordpatroon)
- 'Artemis' (meestal een mengsel met verschillende tinten paars en wit)
- 'Saturnus' (vaak een donkerdere paarse selectie)
- 'Charlotte' (een andere cultivar die meestal variaties in de paarse en witte tinten omvat)

De soort kent daarnaast twee algemeen erkende ondersoorten: *Fritillaria meleagris* subsp. *meleagris* en *Fritillaria meleagris* subsp. *burnatii* (hoewel deze laatste bij Kew soms gesynonymiseerd wordt met *Fritillaria tubaeformis* var. *burnatii*).

Familie

De plant behoort tot de *Liliaceae*, de leliëfamilie.

Hoogte

Dit is een relatief laag bolgewas, met een volwassen hoogte die varieert tussen de 15 en 50 cm. In Nederland wordt de plant in het wild vaak rond de 20-30 cm hoog.

Bloemkleur

De bloemen zijn knikkend en klokvormig. De meest voorkomende kleur is purper/paars tot lichtpaars, vaak voorzien van een zeer kenmerkend geblokt of geschaakt (ruitjes) patroon in donkerder en lichtere tinten. Er komen ook zuiver witte exemplaren voor. Meestal draagt de plant één bloem per stengel, zelden twee.

Bladkleur

De bladeren zijn smal, lang en lijnvormig, en hebben een groen tot grijsgroene of glaucous kleur. Ze staan verspreid langs de rechtopstaande stengel.

Bloeiperiode

Als vroege voorjaarsbloeier bloeit *Fritillaria meleagris* in april en mei. De bloeitijd valt in Nederland vaak rond Pasen, wat ook de volksnaam 'Paasei' verklaart.

Standplaats

De plant gedijt het beste op een zonnige tot licht beschaduwde plek, op een vochtige tot natte, matig voedselrijke grond, vaak klei-op-veen, leem, zand of zavel. In het wild komt hij voor in uiterwaarden, nat grasland en hooiland dat periodiek overstroomt. Hij is een bekende stinzenplant.

Herkomst

De soort is inheems in grote delen van Europa, van West-Siberië in het oosten tot Frankrijk en Groot-Brittannië in het westen, en zuidelijk tot de Balkan en de Alpen. In Nederland komt de

wilde kievitsbloem van nature voor in vochtige hooilanden en uiterwaarden en is daar een wettelijk beschermde, zeldzame plant.

Soort gewas

Fritillaria meleagris is een overblijvend bolgewas (*geofyt*) en wordt vaak ingedeeld bij de stinzenplanten vanwege zijn neiging tot verwildering. De plant vormt een bol als ondergronds deel.

Vermeerderingswijze

De plant vermenigvuldigt zich door bijbolletjes te vormen aan de moederbol en door zaad. De afgeplatte, gevleugelde zaden komen vrij uit de rechtopstaande doosvrucht en kunnen door water worden verspreid, wat kenmerkend is voor de groeiplaatsen in overstromingsgebieden. Zaaïen vergt geduld; kiemen kan 1 tot 2 jaar duren.

Klimaatzone

De kievitsbloem is goed winterhard en wordt gerekend tot USDA winterhardheidszone 3 tot 8. Dit betekent dat de plant temperaturen tot ongeveer -28 graden Celsius kan verdragen.

Insecten

Fritillaria meleagris is ecologisch waardevol als vroege nectarbron. Hommels, zoals de aardhommel en akkerhommel, zijn de voornaamste bestuivers. Ze halen nectar uit de diep verscholen honinggroefjes aan de voet van de bloemdekbladen. De bloem is door de hommels bestoven, wat resulteert in een co-evolutie met een klein 'nageltje' aan het bloemblad waar de hommel zich aan vastgrijpt om de nectar te bereiken.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:535213-1>

https://www.floravannederland.nl/planten/wilde_kievitsbloem

<https://www.wilde-planten.nl/wildekievitsbloem.htm>

<https://www.cruydhoeck.nl/wilde-kievitsbloem-fritillaria-meleagris>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Fritillus</i> (dobbelbeker), <i>meleagris</i> (parelhoen, gevlekt). Nederlandse naam: kievitsbloem, verwijzend naar het kievitseï.
Taxonomie	Rijk <i>Plantae</i> , Orde Liliales, Familie <i>Liliaceae</i> , Geslacht <i>Fritillaria</i> , Soort <i>Fritillaria meleagris</i>
Synoniemen	<i>Fritillaria contorta</i> , <i>Fritillaria lutea</i> , <i>Fritillaria major</i> , <i>Fritillaria pallida</i> , <i>Fritillaria praecox</i>
Variëteiten en cultivars	'Alba', 'Artemis', 'Saturnus', 'Charlotte'. Ondersoorten: <i>F. meleagris</i> subsp. <i>meleagris</i> en <i>F. meleagris</i> subsp. <i>burnatii</i> .
Familie	<i>Liliaceae</i> (Liefamilie)
Hoogte	15 tot 50 cm
Bloemkleur	Knikkend, klokvormig; paars tot lichtpaars of wit met kenmerkend geblokt/geschaakt patroon.
Bladkleur	Groen tot grijsgroen/glaucous
Bloeiperiode	April- mei
Standplaats	Zon tot halfschaduw, vochtige tot natte, voedselrijke grond (klei-op-veen, uiterwaarden)
Herkomst	Europa tot West-Siberië, in Nederland inheems in uiterwaarden en nat grasland.
Soort gewas	Overblijvend bolgewas (<i>geofyt</i>), stinzenplant
Vermeerderingswijze	Bijbolletjes en zaad (verspreiding door water)
Klimaatzone	Goed winterhard, USDA zones 3 tot 8
Insecten	Hommels zijn de voornaamste bestuivers en nectarzoekers.